

астрономія, електротехніка та радіоелектроніка, електротехніка та спецпредмет тощо); побудова автономних блоків з самостійними програмами або розділами загальної програми, самостійними підручниками та методиками. Такі блоки можуть бути розраховані на певний період навчального року. Ця форма інтеграції, видимо, буде позитивною для таких інтегрованих курсів, як трудове навчання (включаючи

креслення), історія та людина і суспільство (включаючи основи правових знань), математика з основами інформатики та обчислювальної техніки.

4. Підготовка вчителів в педагогічних ВНЗ має бути адекватною номенклатурі інтегрованих навчальних предметів у навчальних планах закладів освіти і відбуватися за стандартами, що враховують інтерактивні тенденції в освіті.

Література:

1. Берулава М.Н. Теория и методика интеграции естественно-научных и профессионально-технических дисциплин в профтехучилищах. – Челябинск, 1986. – 40с.
2. Гончаренко С.І. Інтеграція наукових знань і проблема змісту освіти // Постметодика. – 1994. - №2(6). – С.2-3.
3. Гуревич Р.С. Теорія і методика навчання у професійно-технічних закладах. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2010. – 410с.
4. Дик Ю.И., Усаков В.В. Интеграция учебных предметов // сов. педагогика, 1987. - №9. – С.42-47.
5. Собко Я. Дидактичні основи побудови інтегрованих курсів за структурою «загальноосвітній – спеціальний предмет» у професійно-технічних закладах освіти // Педагогіка: психологія професійної освіти. 1997. - №2. – С.37-44.
6. Козловська І.М. Концептуальні основи інтеграції та наступності навчання в професійно-технічній освіті / І.М. Козловська, А.В. Литвин. – Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2003. - №3. – С.20-29.

УДК 377-056(072)

О.І. Щербак, м. Київ, Україна / O. Shcherbak, Kyiv, Ukraine
e-mail: college@kppk.com.ua

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ПРАКТИКИ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Анотація. У статті розглядаються теоретичні та методичні засади сучасних підходів до практики оцінювання, які базуються на сучасній філософії розуміння процесів навчання і викладання. Сучасна філософія розуміння цих процесів, а також розуміння процесу оцінювання, не лише забезпечує отримання достовірних, надійних та автентичних результатів оцінювання, а й веде до реалізації концепції навчання впродовж життя.

Беззаперечним є факт, що якість освіти – це важливий чинник входження людини на ринок праці, формування її конкурентоспроможності та певного економіко-соціального статусу. Процес оцінювання – це невід’ємна частина освітнього процесу, що значним чином впливає на її якість.

Процес оцінювання, більше стосується оцінювання навчальних результатів, які учні мають досягти по завершенню вивчення тієї чи іншої навчальної дисципліни. Водночас, такий погляд на оцінювання допомагає викладачам у плануванні навчальних дисциплін, адже викладачі мають знати наскільки були досягнуті учнями заплановані навчальні цілі та навчальні результати.

Надається короткий огляд різних підходів до оцінювання, в основі яких лежить та чи інша філософія оцінювання – традиційна, інтерактивна чи філософія, орієнтована на учнів. Розуміння переваг і недоліків кожної з них, а також розуміння власного бачення процесу оцінювання впливає на вибір тих завдань, які викладачі ставлять перед собою, здійснюючи оцінювання. Проте, яку б філософію оцінювання не обрали для себе викладачі, результати оцінювання мають бути достовірними, надійними та автентичними.

Ключові слова: професійна освіта; філософія оцінювання; традиційна філософія; інтерактивна філософія; філософія, орієнтована на учня; завдання оцінювання; ефективне оцінювання; формує оцінювання; самооцінювання.

Theoretical and methodological foundations of modern approaches to practice assessment of student achievements

Annotation. The article deals with the theoretical and methodological main points of modern approaches to assessment practices based on the philosophy of modern understanding of teaching and learning. Modern philosophy to understand these processes and understanding of the evaluation process not only gives a reliable, robust and authentic assessment results, but also leads to the realization of the concept of lifelong learning.

It is doubtless the fact that the quality of education - an important factor in human entry into the labor market, competitiveness and the formation of a certain economic and social status. Process evaluation is inseparable part of the education process, which significantly affects its quality.

The process of evaluation is more about evaluating learning outcomes that students should achieve on completion of study of an academic discipline. However, this view of assessment helps teachers in planning disciplines, because teachers have to know how students achieved the planned learning objectives and learning outcomes.

A brief overview of the different approaches to assessment, based on a philosophy or another evaluation - traditional, interactive or philosophy, focused on students. Understanding the advantages and disadvantages of each, as well as understanding their own vision evaluation process influences the choice of the tasks teachers set themselves, making the assessment. However, that assessment would philosophy have chosen for themselves teachers, evaluation results should be accurate, reliable and authentic.

Key words: vocational education; philosophy assessment; traditional philosophy; interactive philosophy; philosophy, focused on the student; job evaluation; effective evaluation; formative assessment; self-assessment.

Глобалізаційні та інтеграційні процеси на початку XXI століття активізують проблему підготовки конкурентоспроможного виробничого персоналу, впливають на посилення її міжнародного значення. На важливості прогностичності цієї проблеми наголошується в багатьох деклараціях та інших документах міжнародних організацій. На її розв'язання спрямована діяльність Міжнародної організації праці, ЮНЕСКО, Європейського центру розвитку професійної підготовки (CEDEFOP), Європейського фонду освіти (ETF) тощо.

В українській державі формуються нові суспільно-економічні відносини, здійснюється перебудова індустріального виробництва на науково-інформаційне. Перехід до постіндустріального суспільства, входження до світової системи освіти, науки і праці як повноправного члена – виробника інформаційних технологій актуалізує питання модернізації систем підготовки виробничого персоналу. Складний процес реформ неможливий без урахування чинників як зовнішніх (глобалізаційних та інтеграційних процесів, прискореного розвитку ринкової економіки, інформаційних та комунікаційних технологій), так і внутрішніх (необхідність узгодження змісту, форм і методів професійної підготовки з новими проблемами ринку праці з метою забезпечення конкурентоспроможності фахівців).

Сучасне суспільство потребує від професійної освіти підготовки молоді, здатної відповідати викликам часу, компетентної та мобільної на сучасному ринку праці, з громадянською позицією, налаштованої на саморозвиток і навчання впродовж життя. І лише той навчальний заклад є гарантом нової якісної професійної освіти і навчання, який може прогнозувати результати своєї діяльності та моделювати навчально-виховний процес на основі досягнень сучасної педагогічної думки, спрямований на успіх і постійне самовдосконалення.

Свого часу система професійно-технічної освіти мала досконалі механізми ресурсного забезпечення, стабільне повноцінне фінансування. Крім того, тісні зв'язки між професійно-технічними навчальними закладами і базовими підприємствами забезпечували потоки інформації між виробничою і освітньою сферами, що значно спрощувало планування підготовки кваліфікованих робітників у розрізі професійно-кваліфікаційної структури та визначення змісту освіти в системі професійно-технічної освіти.

Вона змушена трансформуватися в бік адаптації до нових соціально-економічних умов з урахуванням потреб ринку праці. Суспільство інформаційних технологій – постіндустріальне суспільство – зацікавлене в особистостях, здатних самостійно й активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до змінних умов життя. Тому нові педагогічні технології, які сьогодні впроваджуються у навчальний процес у загальноосвітніх школах, професійних і вищих навчальних закладах України, розглядаються як необхідна умова інтелектуального, творчого і морального розвитку особистості.

Поняття «розвиток» стає стрижневим поняттям сучасної педагогічної науки в обґрунтуванні педагогічного процесу, спрямованого на задоволення потреб та інтересів особистості, а також визначає сутність вимог до організації процесу навчання в різних закладах освіти. В умовах реалізації особистісно-орієнтованої педагогіки змінюється традиційна парадигма освіти і викладач виступає як компетентний консультант, помічник, організатор педагогічної взаємодії з учнем, спрямованої на розвиток активності, самостійності, творчих здібностей учнів у процесі пізнавальної діяльності.

Однією з актуальних сучасних проблем залишається забезпечення й оцінювання якості професійної освіти, визначення показників якості професійної підготовки фахівця у професійних навчальних закладах. Сьогодні стан системи професійної освіти характеризується тим, що деякі аспекти проблеми оцінювання якості професійної підготовки фахівця, створення професійним навчальним закладом власної системи оцінювання недостатньо вирішені.

Якість фахівця розглядається як об'єктивно існуюча сукупність властивостей і характеристик (знання, уміння, навички, особистісні якості, здібності, комунікативні та інші якості), яка визначає його як фахівця певної професії. Якість підготовки фахівця – це сукупність суттєвих властивостей та характеристик фахівця, рівень яких формується в процесі здійснення освітньої діяльності і повинен відповідати вимогам споживачів (суспільства, ринку праці, роботодавців, самої особистості).

Модернізація системи освіти передбачає і певне переосмислення системи оцінювання. Сьогодні дедалі актуальнішим стає питання про те, хто має бути головним «оцінювачем» досягнень учня. При

домінуючій ролі викладача на занятті, звісна річ, переважає і його участь у оцінюванні. Досі він виступав як єдиний «знавець критеріїв» оцінки діяльності учня та її результатів. Якщо ж у контексті нового педагогічного мислення суб'єктом навчальної дії стає учень, то саме він, у першу чергу, має оцінювати її перебіг.

Попередня практика оцінювання відповідала тій системі освіти, яка орієнтувалася переважно на засвоєння інформації. Оцінювалися головним чином знання, уміння і навички. Утвердженню такої практики сприяла і та обставина, що стан запам'ятовування оцінити відносно неважко. З іншого боку, самому оцінюванню в колишній системі освіти приділялося багато уваги, бо в ньому вбачали чи не головне джерело мотивації навчання. За таких умов гарна оцінка й стала головною метою учня, викладача і батьків. Дарма, що це дуже заважало формуванню у свідомості учня її власних життєвих цілей, вибору якихось власних уподобань, що відповідали б її природі.

У контексті прогнозованої системи освіти оцінюванню підлягає не рівень засвоєння інформації (у вигляді знань, умінь і навичок), а компетенція, під якою розуміють здатність (спроможність) учня вирішувати проблеми. Сама ж ця здатність визначається не тільки інформованістю, але й рівнем активності його психічних функцій — інтелекту, волі, здібностей, ціннісних орієнтацій тощо.

Нова філософія оцінювання унеможливорює використання оцінки як засобу покарання чи насильства над учнем і тому є гуманістичною в своїй основі.

На сьогодні в освіті використовуються різні підходи до оцінювання. Серед них є підходи, що використовувалися кілька десятиріч років, а є також інноваційні підходи. Змінилась також і загальна мета оцінювання — вона вийшла за рамки оцінювання успішності учня в оволодінні професійними компетенціями і стала інструментом навчання.

Процес оцінювання учня продовжує базуватися на надійних і достовірних методах, хоча потреба в оцінці самих методів оцінювання стає більш комплексною та несе в собі багато викликів для викладача. В міру того, як зростає потреба у певних вміннях і знаннях, необхідних на робочому місці, зростає і потреба у відповідному їх оцінюванні. Зростає також і потреба у точному та чесному оцінюванні багатьох, так званих, нематеріальних вміннях, які можуть бути досить складними та ситуативними. Саме тому розробляються способи документації та забезпечення достовірних показників оцінювання, які можуть відповісти на існуючі виклики цього процесу.

Протягом останніх років з'явилися різні освітні **філософії** та підходи, які пройшли своє випробування часом, але продовжують свій розвиток, оскільки змінюються як учні, так і наше розуміння їхніх потреб.

Різні філософії, які широко використовуються у сфері освіти, представляють собою широкий спектр різних теорій. Традиційна філософія, що використовується багато років, продовжує бути найбільш популярною, хоча все більше та більше освітян використовують філософію, що орієнтується на учня. Філософії оцінювання продовжують розвиватися по мірі того, як педагоги використовують нові, інноваційні підходи, що можуть здаватися багатьом такими, якими важко управляти.

Традиційна філософія має довгу історію і продовжує залишатися популярною. Вона базується на підході, при якому вимірювання результатів оцінювання є захищеним і перевіреним процесом. Перевага такого підходу полягає у зрозумілості результатів оцінювання для учня, оскільки цей підхід має тривалу історію у сфері освіти і достовірну базу. І педагоги, і роботодавці добре знайомі з традиційною філософією оцінювання, великою перевагою якої є використання результатів оцінювання у процесі прийняття рішень.

Оцінювання пов'язане з очікуваннями відповідної галузі промисловості. Знання і вміння, що є необхідними для певної професії, якій навчається учень, мають оцінюватися. Оцінювання вимірює знання учнів, які відносяться до визначених очікуваних професійних знань. Оцінювання відбувається наприкінці вивчення окремих тем чи всього курсу. Мета оцінювання — виміряти та узагальнити оволодіння учнями визначених професійних знань та вмінь, що є бажаними для роботодавця.

Узагальнення результатів оцінювання, зазвичай, здійснюється навчальними закладами і може відрізнятися між ними. Результати оцінювання, здебільшого, представлені у цифрах і відображають рівень знань чи вмінь, якими оволодів учень, і які відносяться до бажаних професійних знань та вмінь.

Інтерактивна філософія передбачає оцінювання як невід'ємну частину навчального процесу. При цьому оцінювання використовується як інструмент навчання. Результати навчання оцінюються з метою надання учням інформації щодо їх прогресу в оволодінні відповідними знаннями та вміннями.

Процес оцінювання відбувається впродовж усього курсу навчальної програми, а не лише наприкінці її вивчення. Оцінювання відбувається на регулярній, постійній основі. Процес вимірювання модифікується з метою перерозподілу результатів оцінки, отриманих впродовж всього процесу вивчення курсу, а не фокусується лише на кінцевій оцінці чи кількох способах оцінювання.

Таке постійне оцінювання, яке починається з попереднього оцінювання знань та вмінь учнів на початку роботи і продовжується впродовж всього вивчення курсу називається формуючим. Формуюче оцінювання надає зворотний зв'язок учням впродовж вивчення всього навчального курсу. Оцінювання дає можливість учням здійснювати моніторинг власного

прогресу у досягненні бажаних результатів. Оцінювання також надає інформацію учням щодо аспектів, на які потрібно звернути більше уваги у майбутньому.

При такому підході учні не лише піддаються частішому оцінюванню, а й безпосередньо залучені до цього процесу. Від учнів очікується оцінювання та вимірювання власного прогресу в процесі оволодіння бажаними знаннями і вміннями, а також прогресу їх товаришів. Учні відіграють важливу роль у визначенні відповідних оцінок у процесі оцінювання.

При такому підході до оцінювання використовуються альтернативні погляди на оцінювання навчальних результатів. Більш широке тлумачення результатів оцінювання виходить за рамки традиційних оцінок у вигляді цифр. Результати оцінювання включають в себе зазначення самого результату – як наприклад, «Виконав», «Не виконав», або різні рівні його досягнення – «У процесі удосконалення», «Компетентний», «У процесі розвитку», «Незавершений».

Філософія, орієнтована на учня представляє собою прогресивний підхід до оцінювання, що розвивається, і передбачає активне залучення учнів у процес оцінювання: що оцінюється, як оцінюється і коли оцінюється. Взаємна згода досягається на початку навчального курсу між викладачем та учнем щодо того, які навчальні результати будуть оцінюватися, які методи оцінювання будуть використані, коли буде відбуватися процес оцінювання.

Можливості для оцінювання мають місце під час усього навчального курсу, як і можливості для здійснення самооцінювання учнями власного прогресу та визначення сфер, які потребують покращення. Учні також залучені у процес оцінювання власних результатів та результатів оцінювання своїх товаришів. Учні залучені до кожного з етапів процесу оцінювання.

Індивідуальне оцінювання для учнів не передбачає досягнення певного рівня оволодіння знаннями чи вміннями, пов'язаними з відповідною професією, а базується на рівні досягнення оволодіння знаннями та вміннями порівняно з власним початковим рівнем на момент вивчення курсу. Іншими словами, оцінювання базується на індивідуальному прогресі кожного окремого учня відповідно до бажаних професійних результатів, а не на рівні досягнення цих результатів.

Відповідно до різних філософій оцінювання відрізняються і **завдання процесу оцінювання**. Одним із завдань, оцінювання є порівняння дійсного рівня досягнутих компетенцій із очікуваними знаннями та вміннями.

Це найбільш загальне завдання оцінювання, яке відповідає традиційній філософії. Це спроба оцінити знання та вміння, що демонстрував учень під час проведення різними способами оцінки знань і вмінь, пов'язаних із професією.

Іншим завданням оцінювання є **надання допомоги учням у прийнятті рішень щодо наступних дій**. Оцінювання допомагає учням у визначенні питань, які вони ще не зрозуміли або навичок, які ще потребують розвитку. Оцінювання забезпечує учням напрям до наступних дій, що допоможуть їм успішно засвоїти навчальний курс.

Оцінювання є частиною процесу навчання і має розглядатися як комплекс дій, а не одноразовий захід. Учні мають не лише навчатися з результатів оцінювання, а й бути краще підготовлені до майбутніх способів оцінювання. Постійне оцінювання дозволяє учням удосконалювати власні знання і демонструвати цей прогрес під час подальшого оцінювання. **Здійснення моніторингу прогресу учня** – є ще одним завданням оцінювання.

Не менш важливим завданням оцінювання є **оцінювання методів викладання та перегляд змісту навчальної програми**.

Результати оцінювання можуть визначати необхідність продовження чи зміни у підходах до методів викладання. Якщо результати оцінювання демонструють низький рівень оволодіння бажаними професійними результатами для більшості учнів, методи викладання мають бути переглянуті. Оцінювання може також визначати частини змісту навчального курсу, які потрібно переглянути. Це може мати місце, коли оволодіння певними знаннями чи вміннями передбачається на більш пізньому етапі або в рамках вивчення інших навчальних предметів. Це також може свідчити про те, що певний матеріал може бути наданий учням для самостійного вивчення і не потребує багато часу для викладання.

Надання інформації основним ключовим особам («стейкхолдерам») є іншим важливим завданням процесу оцінювання, оскільки вже на цьому етапі передбачає залучення різних ключових осіб, в першу чергу, роботодавців. Оцінювання може забезпечувати вимірювання чи оцінку, що відображає рівень засвоєння знань чи розвитку вмінь окремого учня. Результати оцінювання можуть в подальшому бути використані роботодавцями при працевлаштуванні або іншими навчальними закладами, в яких учень буде продовжувати своє навчання на вищому професійному рівні.

Оцінювання може використовуватися учнями для визначення сфер, які потребують покращення знань чи вмінь і допомагають учням краще підготуватися до наступного оцінювання у цій сфері. Оцінювання також допомагає визначити сфери, у яких учень вже є компетентним і не потребує подальшої роботи. Тому надання підтримки учням у самооцінюванні є ще одним важливим завданням процесу оцінювання.

Проте, **головним завданням оцінювання** є усвідомлення учнями та активізація їх навчальної діяльності. Оцінювання не є разовою подією, що

найчастіше відбувається після виконання учнями завдання, а скоріше неперервним процесом упродовж виконання учнями завдань. Постійне, неперервне, вбудоване в процес навчання оцінювання лежить в основі навчання за проектною технологією та забезпечує учням можливість продемонструвати свої знання та вміння багатьма різними способами. Завдяки неперервному оцінюванню, яке стає складовою викладання навчальної теми, викладачі більше дізнаються про навчальні потреби своїх учнів і можуть коригувати процес викладання з метою покращення досягнень.

При застосуванні оцінювання, спрямованого на розвиток учнів, вони стають активними учасниками процесу оцінювання. Залучення учнів до процесу оцінювання посилює їх обізнаність та відповідальність за власну навчальну діяльність та її результати. Учні відчують себе успішними та здатними навчатися.

Ефективне оцінювання характеризується рядом особливостей, які забезпечують його достовірність, надійність та можливості для удосконалення, як для учня, так і для викладача. Насамперед, ефективне оцінювання є чітким - зміст і методи оцінювання мають бути чіткими для учнів. У процесі оцінювання важливо використовувати терміни і мову, яку учні добре розуміють. Але понад усе, оцінювання має бути чесним оцінюванням досягнення бажаних навчальних результатів. Чесність означає наявність відповідної підготовки учнів до оцінювання знань чи вмінь, передбачених конкретним навчальним змістом, який не буде містити для них жодних несподіванок.

Оцінювання має відбуватись вчасно якомога ближче до моменту завершення викладання навчального змісту. Зворотний зв'язок відповідно результатів оцінювання має відбуватись якомога швидше після проведення самого оцінювання. Чим швидше буде наданий зворотний зв'язок, тим імовірніше, що учень зможе запам'ятати та інтегрувати нові знання.

Оцінювання не має обмежуватись завершенням навчального курсу. Чим більше інформації надається учневі в результаті вчасного оцінювання, тим більший ефект процесу навчання. Регулярне оцінювання зменшує занепокоєння учнів щодо самого процесу оцінювання, а також зменшує неочікувані для учнів результати у порівнянні з оцінюванням, що відбувається рідко. Адже під час оцінювання учні перебувають у вразливому стані, що веде до напруження, стресу та може впливати на їх рівень виконання.

Під час представлення результатів оцінювання та після цього викладачі мають бути доступними для учнів, оскільки це чудова нагода для отримання знань через уточнення та надання відповідей на запитання учнів. Оцінювання повинно бути орієнтоване на майбутнє. Викладач має забезпечити певні рекомендації щодо майбутніх дій учня для покращення своїх результатів навчання. Оцінювання

має допомогти учням зрозуміти матеріали навчального курсу і можливість використання його для майбутнього.

Формуюче оцінювання розширює своє призначення і виступає не лише інструментом для вимірювання навчальних результатів учня, а є також засобом для навчання.

Викладачі мають розглядати процес оцінювання як частину свого викладання, а не використовувати цю практику лише наприкінці вивчення навчального курсу. Коли оцінювання відбувається частіше та на постійній основі, воно стає менш стресовим для учнів і несе в собі менше сюрпризів для учнів, які пов'язані зі змістом оцінювання. Більш регулярне оцінювання забезпечує учням більш вчасну інформацію, що в свою чергу, покращує процес навчання. Учнім потрібен зворотний зв'язок, що відбувається одразу після виконання певної функції, який вони здатні краще запам'ятати та включити зауваження викладача під час виконання у майбутньому. Чим швидше відбудеться процес оцінювання, тим ціннішим воно буде для учня.

Формуюче оцінювання забезпечує зворотний зв'язок учням щодо власного прогресу та професійного росту. При формуючому оцінюванні учні мають використовувати той самий підхід, що і під час підсумкової оцінки. Формуюче оцінювання має орієнтуватись на майбутнє, щоб допомогти учням у підготовці до успішного завершення навчального курсу та досягненні очікуваних навчальних результатів, що оцінюються під час підсумкової оцінки по завершенню вивчення навчального курсу. Результати формуючого оцінювання можуть бути враховані при визначенні кінцевої оцінки засвоєння навчального курсу. Це спонукає учнів до більш вдумливого ставлення до формуючого оцінювання. Це також допомагає розподілити кінцеву оцінку на кілька проміжних, під час яких використовуються різні методи оцінювання, і зменшує напруження, пов'язане з отриманням кінцевої оцінки.

У процесі **планування оцінювання** перед викладачем постає чимало «пасток», уникнення яких допоможе забезпечити ефективний навчальний процес і досягнення якнайкращих результатів. Одна із таких пасток – оцінювати те, що легко оцінити. Оцінювання потрібно зосереджувати на тому, що є важливим, а не на тому, що легко оцінити. Інколи загальне комплексне питання важко оцінити і легше розділити його на кілька простіших запитань. Проте, якщо потрібно оцінити це питання в комплексі, це потрібно здійснити, незважаючи на складність. Адже саме оцінювання дає знати, чому потрібно навчати та навчатися. Оцінювання не лише вимірює знання, але й також їх формує. Зазвичай учні під час оцінювання мобілізуються, а тому процес навчання відбувається максимально ефективно. Тому викладачі можуть скористатися цією можливістю для навчання.

Зважаючи на утверджену в нашій традиції значущість оцінювання, до нього ставляться і певні

конкретні вимоги. Оцінювання повинен мати системний характер, бо лише в цьому випадку вплив його на процес освіти буде стійким. Безсистемність і «випадковість» (епізодичність) оцінювання завжди вносять елемент нервозності й негативно позначаються на навчанні.

Як і саме навчання, так і оцінювання повинні носити індивідуальний характер, передбачати врахування як особистісних можливостей, так і конкретних умов життя учня.

Викладач повинен постійно прагнути до того, щоб його оцінка діяльності учня була об'єктивною і, по можливості, зближувалася з самооцінкою учня. Свідомі чи несвідомі похибки вчителя можуть завдати великої шкоди морально-виховного характеру.

Система оцінювання має бути відкритою, а кожна оцінка — супроводжуватися обґрунтуванням. Оцінювання викладачем досягнень учнів передбачає обов'язкову доброзичливість між обома суб'єктами навчання. Оцінка допомагає учням в усвідомленні своїх успіхів і нових завдань.

У системі оцінювання існує також поняття **самооцінювання**, коли учень самостійно оцінює свою діяльність. Самооцінювання має дві важливі особливості. По-перше, воно є процесом постійним, безперервним і супроводить саму діяльність; по-друге, в його процесі беруться до уваги і приховані огріхи, відомі лише самому учневі, які часто залишаються поза полем зору зовнішнього оцінювання. Звичайно, в практиці організації самооцінювання часто виникає

потреба забезпечувати учнів еталоном діяльності й очікуваного результату або хоча б самого результату. Діяльнісний підхід до навчально-виховного процесу потребує також застосування взаємного оцінювання. Взаємний (робота в парах) контроль має важливе педагогічне значення, оскільки помітно збільшує шанси на самовираження учня, дає можливість проілюструвати результати своєї роботи.

Отже, оцінювання не є легким процесом. Викладач може знати все про оцінювання, проте відчувати труднощі у його застосуванні. Сучасна філософія оцінювання дорослих учнів полягає в тому, щоб процес оцінювання проходив червоною ниткою через увесь процес навчання і сприяв розвитку самооцінювання учнем як передумови його навчання впродовж усього життя.

Оцінювання не лише вимірює знання, але й також їх формує. Зазвичай учні під час оцінювання мобілізуються, а тому процес навчання відбувається максимально ефективно. Педагоги можуть скористатися цією можливістю для навчання. Основною метою навчання є професійний та особистий розвиток учнів, в якому учні — активні учасники цього процесу. Завдання ефективних педагогів — створити такі умови для навчання, де учні мали б можливість спільно планувати пріоритети власного розвитку, шляхи досягнення навчальних цілей, а також способи оцінювання власного прогресу у процесі навчання.

Література:

1. Вайс, Керол Г. Оцінювання: Методи дослідження програм та політики / Пер. з англ. Р.Ткачука та М.Корчинської. Наук. ред. пер. О.Кілієвич. - К.: Основи, 2000. — 671 с.
2. Зязюн І.А. Освітні парадигми та педагогічні технології у вимірах філософії освіти // Наук. Вісник Миколаївського держ. ун-ту імені В.О. Сухомлинського. Сер. Пед. науки. — Миколаїв, 2010. — Вип. 1.28: Розвиток педагогічної освіти в контексті цивілізаційних змін. — С. 21-27.
3. Зязюн І.А. Філософія та зміст професійно-педагогічної якості в системі неперервної освіти // Методика викладання природничих дисциплін у вищій і середній школі : зб. наук. пр. /Полтавський держ. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. — Полтава, 2011. — С. 64-67.
4. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / Василь Григорович Кремень. — 2-ге вид. — К.: Т-во «Знання» України, 2011. — 520 с.
5. Ничкало Н.Г. Ринок праці і сучасні проблеми підготовки виробничого персоналу / Н.Г. Ничкало// Професійне навчання на виробництві: Зб. наук. праць. — К.: Наук.світ, 2009. — Вип.III. — С.5-12
6. Щербак О.І. Професійно-технічна освіта України на шляху до соціального партнерства / О.І. Щербак // Педагогіка і психологія професійної освіти / Наук.-метод. журнал. — 2008. — № 1. — С. 149-156.
7. Щербак О.І. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання / О.І. Щербак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць — Вип. 23 / редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. — Київ — Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. — С. 175-180.